

економіки, оскільки він стимулює мобілізацію вільних грошових ресурсів в інтересах виробництва та їх розподіл у відповідності до потреб ринку. Як показує світовий досвід, ефективне функціонування ринку цінних паперів неможливе без регулюючої та контролюючої діяльності державних органів. Урегулювання низки питань фондового ринку на законодавчому рівні надалі забезпечить вирішення наявних проблем, сприятиме економічному розвитку країни в цілому, підвищенню конкурентоспроможності вітчизняної економіки та зростанню інвестиційного іміджу України в світі.

Таким чином, ринок цінних паперів представляється як ефективний механізм функціонування ринкової економіки, інструмент мобілізації фінансових ресурсів та заощаджень населення, оптимального перерозподілу засобів, підвищення активності людини як реального власника.

Отже, у майбутньому є підстави очікувати посилення ролі ринку цінних паперів як чинника активізації інвестиційних процесів в Україні.

Література

1. Вахненко І.С. Особливості функціонування ринку цінних паперів в Україні та його вплив на інвестиційний процес / І.С. Вахненко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2010. – №4. – С.81-82.
2. Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Електронний ресурс: <http://www.ssmc.gov.ua>
3. Євєнко В. Інвестиційна привабливість цінних паперів / В. Євєнко, М. Славов // Економіст. – 2009. – №4. – С. 32.
4. Електронний ресурс: www.bank.ua
5. Кириченко О. Державні цінні папери у контексті розвитку ринку боргових зобов'язань / О. Кириченко, І. Білоусова, Р. Кудрицький // Фінансовий ринок України. – 2010. – №8. – С.9-11.
6. Матеріали Українського агентства фінансового розвитку. Ринок цінних паперів у першому півріччі 2010 р. // Фінансовий ринок України. – 2010. – №6/7. – С. 12-13.
7. Мозковий О. Ринок цінних паперів: регуляторна структуризація в умовах глобалізації / О. Мозковий, Д. Лук'яненко // Ринок цінних паперів України. – 2010. – №9-10. – С. 3-4.
8. Орлюк П. Тенденції та прогнози розвитку вітчизняного ринку акцій / П. Орлюк // Фінансовий ринок України. – 2010. – №3. – С.11.
9. Цінні папери України. – №43(637). – 4 листопада 2010 року.

УДК 336.71

Довгань Ж.М.,
к.е.н., доцент
кафедри банківського менеджменту та обліку
Тернопільський національний економічний університет

УЗАГАЛЬНЕННЯ НАУКОВИХ ЗАСАД ДОСЛІДЖЕННЯ СТІЙКОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Постановка проблеми. В сучасних фінансово-економічних умовах, коли в світі лише встановлюються тенденції до поступового відновлення нормального функціонування фінансових систем, завдання забезпечення стійкості банківської системи стає одним із найбільш фундаментальних. Для України, що інтегрується у світове співтовариство, формування стійкої банківської системи стає пріоритетним завданням. Сучасна кризова ситуація, яка склалась у вітчизняному банківському секторі гальмує розвиток не тільки фінансової системи країни, але й економіки держави в цілому. Коли світова фінансова система демонструє певні тенденції до відновлення нормального функціонування, а, відповідно і економічного зростання, особливого значення набуває проблема забезпечення фінансової стійкості банківської системи країни, що опосередковує внутрішньодержавні та міждержавні економічні відносини.

Відсутність єдиного підходу до розуміння стійкості банківської системи призводить до частого викривлення її суті, а разом з тим – створює бар'єри для її забезпечення, що має особливий, непередбачуваний вплив саме на фінансову систему країни. Тому вивчення суті, встановлення

принципів, та виконання умов стійкості банківської системи забезпечить нормальне та ефективне функціонування держави, навіть в умовах несприятливого зовнішнього середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Незважаючи на досить серйозну наукову розробленість даного питання та наявності великої кількості наукових праць, в яких досліджуються певні технічні інструменти та методики управління стійкістю, теоретичне підґрунтя дослідження вказаної проблеми ще не є сформованим остаточно. Різні аспекти проблеми забезпечення стійкості банківської системи досліджували такі зарубіжні вчені, як вчених: Е. Дж. Долан, Р. Дж. Кемпбелл, Р.Л. Міллер, П.С. Роуз, Дж. К. Ван Хорн, Л.П. Белих, В.В. Іванов, Ю.С. Масленченкова, Г.С. Панова, Л.С. Сахарова, О.Б. Ширінська, Г.Г. Фетисов. Серед представників української економічної науки суттєвими є наукові здобутки таких дослідників: О.Д. Вовчак, В.В. Вітлінського, О.В. Дзюблюка, Л.А. Ключко А.М. Мороза, М.І. Савлука, Н.М. Шелудько. В той же час, не дивлячись на отримані результати, накопичений досвід, та підвищення актуальності досліджуваної проблеми в умовах світової фінансової кризи, невирішеними остаточно залишаються ряд теоретичних і прикладних проблем, пов'язаних з формалізацією сутності стійкості банківської системи.

Постановка завдання. Метою статті є узагальнення та розвиток наукових підходів до розуміння змісту стійкості банківської системи, її видів та параметрів її втрати.

Виклад основного матеріалу дослідження. В загальному розумінні під стійкістю розуміють здатність об'єкту протидіяти змінам та зовнішньому впливу, його стабільність та постійність, здатність швидко відновлювати попередній стан внаслідок впливу негативних чинників тощо. Однак стійкість не слід розуміти як окрему характеристику окремо взятого об'єкту. У більшості випадків ступінь стійкості об'єкта можна встановити лише при порівнянні з іншим об'єктом або із попереднім станом досліджуваного об'єкта, виходячи з чого можна цілком впевнено стверджувати, що «стійкість» є відносною категорією.

Крім того, зазначимо, що «стійкість» не є чисто економічною категорією, вона застосовується для відображення відносин в різних сферах життя та господарської діяльності людини. Вивчаючи стійкість в межах економічної науки, автори найчастіше розглядають це поняття з точки зору теорії систем.

В загальному розумінні під стійкістю банківської системи слід розуміти її здатність протидіяти змінам та впливу, стабільність та постійність, здатність швидко відновлювати попередній стан після різкого впливу негативних чинників тощо. Однак, стійкість – це відносна категорія, тобто її не варто розуміти як окрему характеристику окремо взятого об'єкту. У більшості випадків ступінь стійкості одного об'єкта можна встановити лише порівнянням з іншим об'єктом або із попереднім станом самого об'єкта. Стійкість об'єкта у різних часових точках тим вища, чим менший вплив рівних за силою зовнішніх факторів та внутрішніх зрушень.

Систематизація науково-методичних підходів до визначення стійкості банківської системи дозволяє виокремити три основних підходи.

З точки зору *параметричного підходу* передбачається, що банківська система функціонує стійко, коли відхилення певного параметру не перевищує допустимої величини, а перешкоди можуть бути компенсовані в певних межах [2]. Під стійкістю банківської системи відповідно до роботи [3] розуміється її практична здатність, рухаючись в конкретний період часу, мінімально відхилитися від оптимальної траєкторії руху в багатовимірному просторі.

З точки зору *функціонального підходу* під стійкістю банківської системи розуміється здатність останньої виконувати на заданому суспільством рівні притаманні їй функції і роль у фінансовій системі незалежно від впливу зовнішніх і внутрішніх сил, що перешкоджають їх здійсненню. Так, в роботі [6] вона трактується як комплексний позитивний стан, який характеризується розвитком якісних параметрів діяльності банківської системи в цілому та окремих її елементів у взаємодії з інтересами економіки. В роботі [1] стійкість банківської системи розуміється як її здатність під дією певних ендогенних або екзогенних дестабілізуючих чинників (шоків) в умовах динамічної та структурної нестабільності за рахунок внутрішніх сил уникати масового банкрутства фінансових інституцій з метою виконання своїх функцій з перерозподілу ресурсів у економіці в не меншому обсязі, ніж до впливу зазначених чинників. В роботі [4] стійкість банківської системи вважається певним початковим станом, що дозволяє ефективно і повноцінно реалізовувати функцію банків як кредитово-розрахункових установ в руслі забезпечення економічного зростання, а також здатністю відновлювати цей стан після яких-небудь відхилень від початкових параметрів, викликаних кризовими моментами в різних секторах економіки.

З точки зору *структурної цілісності* стійкість банківської системи розуміється як її здатність повертатися в рівноважний стан, не зважаючи на впливи внутрішніх і зовнішніх факторів завдяки наявності структурної стійкості, явищ самоорганізації, підтримання стійкості комерційних банків, що входять в систему, а також керуючим впливам з боку центрального банку країни. Відповідно до цього підходу, стійкість банківської системи – це її здатність за рахунок самоорганізації та структурної стійкості, забезпечення та підтримки стійкості комерційних банків – складових цієї системи та за

допомогою втручання центрального банку, відновлювати свою рівновагу, незалежно від впливу внутрішнього та зовнішнього середовища [5].

Узагальнення наукових підходів дає підстави вважати, що стійкість банківської системи – це, перш за все, її здатність підтримувати нормативні значення певної системи фінансових параметрів, незалежно від впливу зовнішнього та внутрішнього середовища, а тому, на нашу думку, саме так необхідно розглядати цю економічну категорію у найширшому розумінні.

Ми вважаємо, що в цьому контексті необхідно чітко усвідомлювати ті параметри, що можуть вплинути на стійкість банківської системи (рис 1.).

Рис. 1. Основні параметри втрати банківською системою своєї стійкості

Стійкість банківської системи – це комплексне поняття, а тому слід розглядати її основні види, виокремлені за декількома ознаками: за оцінкою – реальна та потенційна; за величиною – постійна, змінювана; за видом – фінансова, операційна, кадрова, ділова, організаційна тощо.

Фінансова стійкість є основою функціонування банківської системи, відображенням ефективності використання, розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів, організації належного проходження фінансових потоків, що в кінцевому рахунку опосередковують будь-які економічні відносини в державі.

Висновки з даного дослідження. Незважаючи на очевидну важливість проблеми забезпечення фінансової стійкості банківської системи, вона не знайшла значного теоретичного відображення в економічній літературі. Ми пропонуємо розглядати фінансову стійкість із двох позицій:

По-перше, з точки зору функціонального навантаження фінансову стійкість банківської системи слід розуміти як її здатність у динамічних умовах ринкового середовища протистояти дії негативних зовнішніх та внутрішніх чинників, забезпечувати надійність збереження та повернення вкладів юридичних і фізичних осіб, захищати інтереси акціонерів та своєчасно виконувати власні зобов'язання з метою забезпечення фінансової безпеки держави.

По-друге, з позиції системного підходу, фінансово стійкою можна вважати банківську систему, кількість фінансово стійких елементів якої перевищує кількість нестійких. В цьому контексті виникає проблема дворівневості у дослідженні фінансової стійкості банківської системи. Очевидно, що вона залежить від стійкості своїх структурних елементів (центрального банку та комерційних банків). Крім того, застосування системного підходу до дослідження цієї проблематики обумовлює необхідність зосередження уваги на тому, що фінансова стійкість банківської системи цілком та в повній мірі

залежить від стійкості фінансової системи, що в літературі прийнято розглядати як «фінансову безпеку».

Варто акцентувати увагу також на тому, що так така складність фінансових відносин, що існує між складовими та ланками фінансової системи, одну з яких являє банківська система, призводить до того, що фінансова стійкість банківської системи залежить від широкого спектру різноманітних факторів як внутрішньої, так і зовнішньої природи, а тому для адекватного функціонування та попередження власного дефолту, банківська система країни має бути готовою до будь-яких викликів макро- та мікроекономічного середовища.

Література

1. Вербенська В.М. Стійкість банківської системи в умовах лібералізації міжнародної торгівлі фінансовими послугами (на прикладі країн Центральної та Східної Європи) : автореф. дис... канд. екон. наук / В.М. Вербенська, Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – К., 2006. – 20 с.
2. Ильясов С.М. Устойчивость банковской системы: механизмы управления, региональные особенности // [Текст] / С.М. Ильясов. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 345 с.
3. Институты: от заимствования к выращиванию (опыт российских реформ и возможность культивирования институциональных изменений) / Я.Кузьминов, В.Радаев, А.Яковлев, Е.Ясин // Вопросы экономики. – 2005. – № 5. – С. 7-11.
4. Мастепанова Д.А. Методология управления процессом обеспечения устойчивости российской банковской системы: Автореф. дис... канд. екон. наук / Д.А. Мастепанова // Московский институт статистики и финансов.– М.: 2000. – 16 с.
5. Уразова С.А Устойчивость банковской системы: теоретические и методологические аспекты / С.А. Уразова // Финансовые исследования. 2006. – № 12. – С.26-32.
6. Фетисов Г.Г. Устойчивость банковской системы и методология ее оценки / Г.Г. Фетисов. – М. : Экономика, 2003. – 497 с.
7. www.irbis.kneu.kiev.ua/.../cgiirbis_32.exe?..
8. IT-Аутсорсинг веде до зниження витрат [Електронний ресурс] // <http://ukrarticles.pp.ua/pk-internet/22772-it-outsorsing-vedet-k-snizheniyu-zatrat.html>

УДК 336.713

Квасницька Р.С.,
к.е.н., доцент
Сущук Г.С.
магістр

Хмельницький національний університет

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОВІСТЮ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Постановка проблеми. У сучасних умовах питання, пов'язані з управлінням різними соціально-економічними системами, є найскладнішими. Управління ж сучасною банківською установою вимагає від керівників і менеджерів серйозних і глибоких знань як в галузі теорії, так і в галузі практики управління. Можна впевнено констатувати, що з подальшим розвитком ринкових відносин в Україні процеси побудови систем управління діяльністю кредитних установ набуватимуть більшої актуальності та значимості.

Складність банківського менеджменту вимагає розробки комплексного підходу до управління прибутковістю комерційного банку, що включатиме базове балансування параметрів, оцінку та облік фінансового стану ринкової позиції банку, формування та функціонування єдиного інформаційно-аналітичного поля банку, організаційної структури центрів прибутку та затрат, структурування єдиної автоматизованої системи управління ресурсами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різноманітним аспектам прибутковості комерційних банків присвячено досить багато робіт вітчизняних і зарубіжних науковців. Серед зарубіжних економістів дану тематику досліджували Пітер С. Роуз, Джозеф Ф. Сінкі, М.А. Поморина, А.Н. Шаталов, В.В. Бабанов та ін. Вагомий внесок у дослідження банківської прибутковості зробили